HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לא תתן להם חן. שלא יאמר כמה עובד כוכבים זה נאה: ה"ג **אם כן לכתוב לא תחונם.** בקריאתו מלא דמשמע לשון חניינה והוא חן: **מאי לא תחנם.** חסר קרי ביה לא תחנם לשון חנייתם קרקע: **תניא נמי.** דכולהו ילפי מהאי קרא לא תתן להם חנייה מדלא כתיב תחונם קרי ביה תחנם. לא תתן להם חן קרי ביה לא תחונם לשון חנייה והיינו חן. מתנת חנם קרי ביה לא תחינם לשון חנם: **לגר אשר בשעריך.** גר תושב שקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח ונכילה מותרת לו ואתה מצווה להחיותו דכתיב גר ותושב וחי עמך (ויקרא כה): **ס"ל או מכור.** וקאי אגר דלעיל מייה לגר תתננה ואכלה או מכור: **לעובד כוכבים בנתינה מנין ס"ל תתננה או מכור לנכרי.** ודרוש לתרוייהו אנכרי דאי לדברים ככתבן אתא דלעובד כוכבים אסור לתתנה הכי איצטי ליה למכתב תתננה ואכלה לגר אשר בשעריך או מכור לנכרי דלא מצי לאוקומי קרייה דנתינה אנכרי: **ולעובד כוכבים במכירה.** אבל בחנם אסור ליתן לו שום מתנה: ופרכינן **ור' יהודה הא ודאי שפיר קאמר ר"מ.** דבין מכירה בין נתינה איכא למישדינהו לעובד כוכבים ואגר: **או.** תלוק הוא: **להקדים נתינה דגר.** אם יש גר בשעריך לא יתננה לעובד כוכבים ולהכי אתא או למשמע הכי לגר אשר בשעריך תתננה והוא עיקר מצוה או אם אין גר מוכרה לעובד כוכבים: ולא

דאמר קרא [1]לא תחנם [א]לא תתן להם חנייה בקרקע האי לא תחנם מיבעי ליה דהכי קאמר רחמנא לא תתן להם חן א"כ לימא קרא לא תחונם מאי לא תחנם שמע מינה תרתי ואכתי מיבעי ליה דהכי אמר רחמנא [ב]לא תתן להם מתנת של חנם אם כן לימא קרא לא תחינם מאי לא תחנם שמע מינה כולהו תניא נמי הכי לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע דבר אחר לא תחנם לא תתן להם חן דבר אחר לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם ומתנת חנם גופה תנאי היא [3]דתניא [2]לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי אין לי אלא לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה לגר במכירה מנין תלמוד לומר תתננה או מכור לעובד כוכבים בנתינה מנין תלמוד לומר תתננה ואכלה או מכור לנכרי נמצא אתה אומר אחד גר ואחד עובד כוכבים בין בנתינה בין במכירה דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר [ג]דברים ככתבן לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה שפיר קאמר ר"מ ור' יהודה אמר לך אי סלקא דעתך כדקאמר ר"מ לכתוב רחמנא תתננה ואכלה ומכור או למה לי שמע מינה לדברים ככתבן הוא דאתא ור"מ ההוא לאקדומי נתינה דגר למכירה דעובד כוכבים ור' יהודה כיון דגר אתה מצווה להחיותו וכנעני אי אתה מצווה להחיותו להקדים לא צריך קרא: ד"א לא תחנם לא תתן להם חן: מסייע ליה לרב דאמר רב[ד] [ד]אסור לאדם שיאמר כמה נאה עובדת כוכבים זו מיתיבי מעשה ברשב"ג שהיה על גבי מעלה בהר הבית וראה עובדת כוכבים אחת נאה ביותר אמר [3]מה רבו מעשיך ה' ואף ר"ע ראה אשת טורנוסרופוס הרשע רק שחק ובכה רק שהיתה באה מטיפה סרוחה שחק דעתידה דמגיירא ונסיב לה בכה דהאי שופרא בלי עפרא ורב [ה]אודויי הוא דקא מודה דאמר מר [ה]הרואה [ו]בריות טובות אומר ברוך שככה [ו]ברא בעולמו ולאסתכולי מי שרי מיתיבי [4]ונשמרת מכל דבר רע שלא [ז]יסתכל אדם באשה נאה ואפילו פנויה באשת איש ואפי' מכוערת ולא

דאמר קרא לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע. דריש נמי מהאי קרא בסמוך שלא יתן להם חן ושלא יתן להם מתנת חנם וסתמא דמלתא מיירי בכולהו עובדי כוכבים וכן משמע בסוגיין בסמוך וקשה דהאי לא תחנם בשבע אומות דוקא כתיב דכתיב (דברים ז) ונשל גוים רבים מפניך החתי וגו' וכתיב לא תכרות להם ברית ולא תחנם ולא תתחתן בם ובפרק הערל (יבמות דף עו.) מוקמינן ליה בשבע אומות דבגירותן לית להו חתנות וכתיב עוד בתריה בתן לא תתן לבנו ואמרינן בספ"ק דיבמות (דף יז.) וכסוף האומר בקידושין (דף סח: וסט) דלרבנן דלא דרשי כי יסיר לרבות כל המסירין לא ילפינן מהאי קרא שאר אומות למימר דלא תפסי בהו קדושין דהאי קרא בז' אומות כתיב וכן לא תהיה כל נשמה וי"ל דודאי בכל הנך קראי איכא טעמא רבה דלא מצינן לאוקמינן אלא בז' אומות (א) ולא תהיה כל נשמה ליכא לאוקמי בשאר אומות דבהדיא כתיב בהו והיו לך למס ועבדוך וכן כי יסיר לרבנן דלא דרשי טעמא דקרא סברא הוא לאוקמי בשבע אומות דמסירי טפי וכן לא תתחתן ליכא לאוקמי אלא בשבע אומות [ח] שהרי כל שאר אומות מותרין לבא בקהל בגירותן חוץ מאותם שאסר הכתוב מלרי עמוני ומואבי אבל מתנת חנם ונתינת חן וחנייה אין שום טעם לחלק בין שאר עובדי כוכבים לז' עממים מיהו קשיא דכריתת ברית שכתוב אצל לא תחנם אי בשאר אומות אייר הכתיב (מלכים ג ה) גבי שלמה וחירם מלך צור ויכרתו ברית שניהם ועוד דמשמע כל שאר אומות לא הוזהרו על כריתת ברית דהא בגבעונים כתיב (יהושע ט) בקרבי אתה יושב ואיך אכרות לך ברית משמע הא בשאר אומות מותר וי"ל דלא תכרות ברית נמי לא קאי אלא בשבע אומות וטעמא רבה איכא ועניינא דקרא נמי מוכח דכתיב ונשל גוים רבים ועצומים ממך מפניך החרם תחרימם לא תכרות להם ברית ואיכא למימר דכיון דבשעת כיבוש קיימי בלא תהיה שלא בשעת כיבוש קיימי באיסור כריתות ברית אי נמי משום דאבוד כוכבים טפי אבל שאר אומות לא [ט]: **אחד** גר ואחד עובד כוכבים בין במכירה בין בנתינה. הכא משמע דלכ"ע איכא למדרש תתננה ומכור אדלעיל מייה ואדבתריה ואפילו רבי יהודה לא פליג אלא משום או וה"ג דרשינן פרק איזהו נשך (ב"מ דף סא.) את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך דשדינן בנשך ובמרבית אכסף דלקמיה ואאכלך דלבתריה וקשה מ"ש מהתיא דפרק קמא דקדושין (דף נב:) גבי מפני שיבה תקום והדרת פני זקן דלא שדינן תקום והדרת אשיבה ואזקן ויש לומר דהתם לא שייך והדרת גבי מפני ולא שייך נמי תקום גבי פני וקל להבין ואין להקשות מאותן מקראות שאין להם הכרע (יומא דף נג:) והסימן מהם (ב) מ"ש שו"ת פירוש מחר משוקדים שאת ארור וקס ואמאי לא אמרינן דקיימי אתרוייהו דהתם לא שייך פירושו בזה כמו בזה שאם עונה שאת אאם תיטיב ויהיה שאת לשון נשיאות עון ואם עונה אאם לא תיטיב יהיה שאת לשון פורענות כמו נשא אשא להם וכן ארור אפס כי עז אם אפס מוסב לארור אינו מקלל אלא אפס ואם אפס מוסב על כי עז נמצא מקללם וכן וקס אי קאי להעם נראה שיזנו אחרי אלהי נכר ואי קאי להנך שכב וגו' רמז לתחיית המתים וכ"ע ממשוקדים וממחר ואין לשם שום חלוק משמעות (ג) ובירושלמי מוסיף פסוק ששי שאין לו הכרע בני יעקב בלו מן השדה כשמעם או כשמעם ויתעצבו ולשם יש חילוק משמעות דאי כשמעם קאי אבאו אשמעם בלא עת ואי כשמעם קאי אויתעצבו א"כ בלו בעתם ולאחר שבאו כשמעם אז ויתעצבו: **רבי** יהודה אומר דברים ככתבן. תימה לר' יהודה למה לי לא תחנם לאסור מתנת חנם ותיפוק לי' מהכא וי"ל דלא תחנם אצטריך ליתן בו לאו והאי דהכא נמי אינטריך לעשה אי נמי איכא למימר דהאי דהכא אינטריך לגלות על נתינה דגר שהיא מתנה ממש ולא נתינה בדמים והקשה ריב"ם דהכא אסר מתנת חנם לעובד כוכבים לר' יהודה ובפרק כל שעה (פסחים דף כב. ושם ד"ה ור') מוקמינן ההיא דשולח אדם ירך לעובד כוכבים כר' יהודה ומיירי רבי דבתוספתא [ט] תניא גבי מילתיה דר' יהודה דהכא בעובד כוכבים המכירו מותר מפני שהוא כמוכרו לו והא דאמרי' בפרק הדר (עירובין דף סד:) דא"ל להוא עובד כוכבים טול גלוסקין מאילענא ואע"פ שלא היה מכירו כדמשמע התם שאני התם שהיה מתלוה עמו בדרך וא"ת למאן דאסר וכי לית ליה ההיא [י] דמפרנסין עניי עובדי כוכבים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום וי"ל דדרכי שלום אין זו מתנת חנם וא"ת ולמאן דשרי וכי לית ליה ההיא [כ] דהעובדי כוכבים ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין וי"ל דקרא מייירי שאינו מחיה באותה מתנה כי אף אם לא יתן לו כלום לא יאמת [ל]: **ורבי** מאיר ההוא איצטריך דלקדום נתינה דגר למכירה דעובד כוכבים. וא"ת וכי אם יש לו לאדם חפץ למכור יתננו לגר קודם שימכרנו לעובד כוכבים והלא אפי' לישראל אינו מצוה על כך וי"ל דדוקא נגילה שאינו שוה אלא דבר מועט לישראל שלא היו עובדי כוכבים מצויים ביניהם ולגר היא שוה הרבה כשאר בשר: **להקדים** לא צריך **קרא.** וא"ת כיון דמסברא יש לנו להקדים נתינה דגר למכירה דעובד כוכבים למה נכתבה נתינה דגר כלל מכ"ש ממכירה דעובד כוכבים ידעינן ליה וי"ל דאי לא כתיב נתינה דגר הוה אמינא דאסור ליתן לו נבילות כדי שיתן לב להתגייר לגמרי: **הרואה** בריות **טובות אומר כו'.** בירושלמי אומר אפי' גמל נאה קוס נאה חמור נאה אומר ברוך שככה לו בעולמו:

מסורת הש"ס

א) [לקמן סד.], ב) פסחים כא: ס"ק מא. מולין קיד:, ג) [פסחים שם כג: מכל לקמן סד.], ד) [ערכין יד. ע"ש], ה) ברכות נח:, ו) [ושם אי' ברוך שככה לו בעולמו וכ"פ בטור שו"ע או"ח סימן רכ"ה ובירושל' שבביאור מוספו' דהכל ד"ה הרואה], ז) [וע"ע תוס' יבמות כג. ד"ה הוא בשבעה ותוס' מגילה דף יד: ד"ה דאגייריב ותוס' שוטה לה: ד"ה לרבות], ח) [וע"ע בתוס' יומא לא: ד"ה ופשט ודף נב: ד"ה שאת ובחולין קיד: ד"ה לו וב"מ סא. ד"ה קני ובפסחים כא: ד"ה לכתוב], ט) [פרק ג], י) [ביצה סא.], כ) [לקמן כו.], ל) [בס"פ נוסף: ולא דמי להעלאת מן הכור שהוא קרוב למיתה ואם מעלהו נמצא מגדל בן לע"ז],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דאמר וכו' בז' אומות דלא תמיה: (ב) שם ד"ה אחד וכו' והסימן מהם מ"מ שא"ו פיוס:

מוסף רש"י

שייך לעמוד קודם ביומי. יומי השבוע (קדושין ל.). **כי רבים חללים הפילה.** באשה זרה משתעי ותלמיד שלמיו טוהג עצמו כשורה קני ליה נמי הכי (סוטה כב.). **זה תלמיד שלא הגיע כו'.** הפילה לשון נפל שלא כלו לו מדשיו (שם). **ועצומים.** לשון עופש עיניו, שסוגרים פיהם ואינם מוציא לגוכרי הוולאה (שם). **ועד כמה.** הוי ראוי לגוולאה (שם כב:). **צריכה לימוד.** צריכה ליתן לב לגוומדה (סוכה כא:) צריך לשומעם שיתנו לתן לב (שם). **ועלהו.** דבר קל שבה (שם). **בין לר' ישמעאל בין לר' עקיבא.** דפליגי בפרק ר' ישמעאל (לקמן נח:) בעבודת כוכבים עצמה, איכא למ"ד אסורה מיד ואיכא למ"ד כשתעבד, כולהו מודו בכלים דאינם אסורים עד שיעבדו, עד שיעשו בהם שימוש לעבודת כוכבים (חולין ח:). **ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף.** כל פרוטה ופרוטה כשנגמרה נתחייב בה בעל המלאכה לפועל בשכירות עשיית המלאכה (קדושין מח.), ע"כ מענ' קודם **תלמוד לומר תתננה או מכור.** דרוש ליה לגר, וכן גבי לנכרי נמי דרוש תתננה ואכלה או מכור לנכרי (פסחים כא:) מדכתיב במכירה ונתינה בתמצא, שמע מינה אחד מכירה ואחד נתינה קיימי בין לגר ובין לעובד כוכבים, דאי דוקא כתיב הוה ליה למכתב הכי תתננה לגר ומכרנה לעובד כוכבים (חולין קיד:). **דברים ככתבן.** כך מלותה, לא יתננה לנכרי ולא ימכרנה לגר (פסחים כא:). **או למה לי.** לו לשון חילוק, ואי כר' מאיר קאמר קרא דתרוייהו לגר ותרוייהו לנכרי לא נכתוב לו (שם). **לאקדומי נתינה דגר.** אם יש גר ליתנה לו נתינתו קודמת למכירה לנכרי, והאי גר בגר תושב קאמר, שקיבל עליו שלא לעבוד עכו"ם ואוכל נבלות (שם). **דגר אתה מצווה להחיותו.** לכתיב (ויקרא כה) גר ותושב וחי עמך (שם). **להקדים לא צריך קרא.** מסברא אנו יודעין שנתינה לגר קודמת, דחיות הגר מצוה אבל מכירה לנכרי מאי מצוה איכא ואיצטריך קרא לתנא ולאסור ליתן בנתינה לנכרי ולמכור נבלה לגר (שם).

עין משפט נר מצוה

צה א מיי' פ"י מהל' עכו"ם הלכה ד:
צו ב מיי' שם ופרק ג מהל' זכייה ומתנה הלכה יא סמג עשין עד טור שו"ע יו"ד סי' קנא סעיף יא [וטוש"ע מ"מ סי' רמט סעיף ב]:
צז ג מיי' פ"י מהלכות עכו"ם הל"ד ופ"ג מהל' זכייה ומתנה הל"ח:
צח ד ה מיי' פ"י מהל' עכו"ם הל"ד טור שו"ע יו"ד סימן קנא סעיף יד:
צט ו מיי' פ"י מהל' ברכות הל"ג סמג עשין מז טור שו"ע או"ח סימן רכה סעיף י:
ק ז מיי' פכ"א מהלכות מיסורי ביאה הל"ב [והל"ג] סמג לאוין קמ טור שו"ע אה"ע סימן כא סעיף ג [ג]:

תורה אור השלם

1. וּנְתַנְתָּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהִכִּיתָם הַחֲרֵם תַּחֲרִים אֹתָם לֹא תִכְרֹת לָהֶם בְּרִית וְלֹא תְחָנֵּם:
דברים ז ב
2. לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בְּחֲלֵב אִמּוֹ:
דברים יד כא
3. מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ:
תהלים קד כד
4. כִּי תֵצֵא מַחֲנֶה עַל אֹיְבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכֹּל דָּבָר רָע:
דברים כג י

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דאמר וכו' שהרי כל שאר האומות מותרים. עי' טורי אבן מגילה דף יד: ד"ה דאגייריב:

רבינו חננאל

[גמ'] מנא לן שנאמר לא תחנם ש"מ לא תתן להם חנייה בקרקע וש"מ לא תתן להם חן. אסור לישראל דומר עובד כוכבים זה נאה הוא או עובדת כוכבים אבל נזדמן לו בקרן זוית שלא במתכוין וראה ורוצה לאודיי ולומר ברוך שככה לו בעולמו כדרך שאומר על האילנות שפיר דמי. אבל לתת לעובד כוכבים מתנה בחנם תנאי היא ור' מאיר מתיר ור' יהודה אוסר דתניא לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשעריך וגו' אחד הגר ואחד העובד כוכבי' בין במכירה בין בנתינה. ר"י אומר דברים ככתבן לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה כדכתיב או מכור לנכרי: ונשמרת מכל דבר רע שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו בפנויה באשת

עין משפט נר מצוה

צה א מיי' פ"י מהל' עכו"ם הלכה ד:
צו ב מיי' שם ופרק ג מהל' זכייה ומתנה הלכה יא סמג עשין עד טור שו"ע יו"ד סי' קנא סעיף יא [וטוש"ע מ"מ סי' רמט סעיף ב]:
צז ג מיי' פ"י מהלכות עכו"ם הל"ד ופ"ג מהל' זכייה ומתנה הל"ח:
צח ד ה מיי' פ"י מהל' עכו"ם הל"ד טור שו"ע יו"ד סימן קנא סעיף יד:
צט ו מיי' פ"י מהל' ברכות הל"ג סמג עשין מז טור שו"ע או"ח סימן רכה סעיף י:
ק ז מיי' פכ"א מהלכות מיסורי ביאה הל"ב [והל"ג] סמג לאוין קמ טור שו"ע אה"ע סימן כא סעיף ג [ג]: